

Cens d'ocells aquàtics hivernants de la conca de l'Alt Ter (el Ripollès, Osona i la Selva)

16 de gener de 2016

Sectors visitats del curs principal del riu Ter:

TER 1 Camprodon - Riera de Vallfogona (Les Llosses-La Farga de Bebié).

Coordinador: Ferran Gonzàlez-Prat (650 12 46 01; fgprat@gmail.com).

Participants: Carles Gonzàlez, Pau Ortiz, Anna Folch, Cristina Pérez i Ferran Gonzàlez-Prat

TER 2 Riera de Vallfogona (Les Llosses-La Farga de Bebié) - Pont de Borgonyà (Sant Vicenç de Torelló).

Coordinador: Jordi Viver (jordi.viver@uvic.cat).

Participants: Jordi Viver, Josep Puig, Eudald Viver, Marta Farrés i Guillem Bagaria.

TER 3 Pont de Borgonyà (Sant Vicenç de Torelló) - Pont de la Gleva (Les Masies de Voltregà-Manlleu).

Coordinador: Jordi Camprodon (609 36 34 39; jordi.camprodon@ctfc.cat).

Participants: Jordi Camprodon, Xevi Rifà, Joan Culí i Arnau Soler

TER 4 Pont de la Gleva (Les Masies de Voltregà-Manlleu) - L'Esquerda (Les Masies de Roda).

Coordinadors: Albert Pedro (apedro@xtec.cat) i Marc Ordeix (628 26 83 21;

marc.ordeix@museudelter.cat)

Participants: Judit Roquet, Ivet Roquet, Albert Pujols, Albert Pedro, Marc Ordeix, Èlia Bretxa i Núria Sellarès. Joca al Passeig del Ter de Manlleu: Martí Franch.

TER 5 Antiga colònia de Còdol (Les Masies de Roda) – Presa del Pantà de Sau (Osona).

Coordinador: Joan Aymerich (667 68 51 31; jaigaco@gmail.com).

Participants: Roger Jutglà, Anna Vilà, Laura, Clara Teixidor, Esther Zaragoza, Xevi Buigas i Joan Aymerich

TER 6 Embassaments de Susqueda i el Pasteral (La Selva).

Coordinador: Jordi Baucells (629 55 25 56; jbaucells@biodiversitat.cat).

Participants: Jordi Baucells, Pere Vila, David Vilassis, Marta Puigdomenech i Jordi Erra.

TER 7 Riu Gurri, des del pont de l'Eix Transversal (c-25) fins al pas del Molí.

Coordinador: Martí Franch i Irene Figueroa (669 35 07 76; rodri.mrf@gmail.com)

TER 10 Pla de Sant Francesc.

Coordinador: Martí Franch i Irene Figueroa (669 35 07 76; rodri.mrf@gmail.com)

TER 11 Joca de gavians (Teulada Puigneró a Roda de Ter / Sau).

Coordinador: Martí Franch i Jordi Baucells (669 35 07 76; rodri.mrf@gmail.com)

TER 12 El Raurell.

Coordinador: Martí Franch i Irene Figueroa (669 35 07 76; rodri.mrf@gmail.com)

TER 8 Estany temporal de la Torre d'en Franc (Vic)

Coordinador: Martí Franch (669 35 07 76; rodri.mrf@gmail.com)

Altres sectors visitats:

TER 9 Pantà de Vallmitjana (Taradell).

Coordinador: Miquel Gómez (mgomezgaco@hotmail.com)

Cens d'ocells aquàtics hivernants de la conca de l'Alt Ter (el Ripollès, Osona i la Selva).

16 de gener de 2016

TER 9bis El Molinot.

Coordinador: Miquel Gómez (mgomezgaco@hotmail.com)

LLO 1 Pantà de Santa Creu de Jutglar (Olost)

Coordinador: Laia Jiménez (619 67 37 57; laiajimenez@hotmail.com).

Participants: Albert Subirà

Metodologia

Els 37 observadors -tots voluntaris-, pertanyen en bona part al Grup de Naturalistes d'Osona, Grup d'Anellament de Calldetenes – Osona, Grup d'Estudi i Defensa de la Natura del Ripollès i Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis – Museu del Ter. Aquests observadors, es reparteixen en grups, bàsicament durant el matí, a partir de les 8:00 hores, per revisar sectors predeterminats de riu preferentment a peu o, si no és possible, a peu i en cotxe.

A més a més, al capvespre es visiten diversos punts d'aigua d'interès i joques conegudes de corbs marins grossos, gavians i diverses espècies d'ardeids.

Durant els censos, s'apunten TOTS els ocells que es puguin identificar, encara que no siguin ocells aquàtics; també s'inclouen a la llista les espècies d'ocells no pròpiament aquàtiques però que han estat detectades al moment del cens. També, els no comptabilitzats (NC) i els no identificats (NI). Si es reconeixen els rastres de MAMÍFERS o se'n veu algun (rata, rata d'aigua o ratbuf, senglar, guilla, teixó, llúdriga, visó americà, etc), també se'n pren nota.

Meteorologia i hidrologia

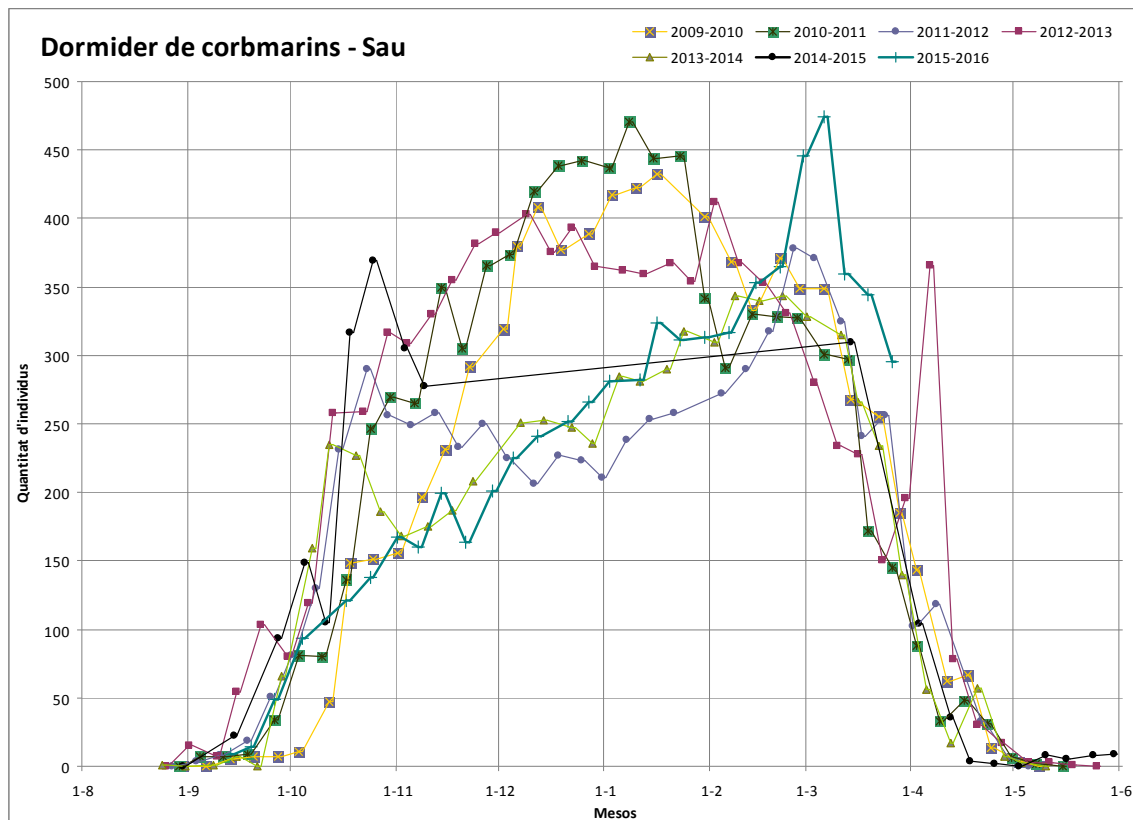
El dia proposat per fer el cens, el 16 de gener de 2016 es va llevar força ventós sobretot a l'Alt Ter –Ripollès i nord d'Osona-, si bé la jornada va ser força assolellada. Alguns grups però, van començar el cens una mica més tard o, fins i tot, van posposar el cens al dia 17 per culpa del vent.

L'any 2015 ha destacat per ser força calorós i eixut. La tardor de 2015 i els primers mesos d'hivern han estat, a banda de calorosos, força eixuts i això ha comportat que les reserves d'aigua dels embassaments hagin baixat. El dia del cens però, els nivells dels embassaments encara es mantenien força acceptables, a finals de gener de 2016, les reserves de l'embassament de Sau eren de $114,62\text{hm}^3$ (al 69,35% de capacitat) i a Susqueda $162,27\text{hm}^3$ (al 69,64%), 19% i un 25,4% menys respectivament que fa un any. Les setmanes posteriors, el nivell dels embassaments ha continuat baixant notablement – el 16 de febrer de 2016 a Sau s'enregistrava un nivell de $98,06\text{hm}^3$, 59,34% i a Susqueda $169,08\text{hm}^3$, 72,57%.

Comentaris generals

Dels milers d'ocells observats, un total de 7.511, se'n destaca la informació següent:

Corb marí gros (*Phalacrocorax carbo*): al cens de 2016, com altres anys, es consideren essencialment les dades obtingudes de les diferents joques (on es concentren al capvespre). Els darrers anys, els corbs marins grossos del tram mitjà i alt del Ter s'han concentrat al dormider del Cingle del Grau, a l'embassament de Sau. Aquesta joca es controla per part del Grup d'Anellament de Calldetenes – Osona periòdicament i se'n compten tots els individus, si és possible setmanalment, des de l'any 2009 (vegeu la Figura 1).

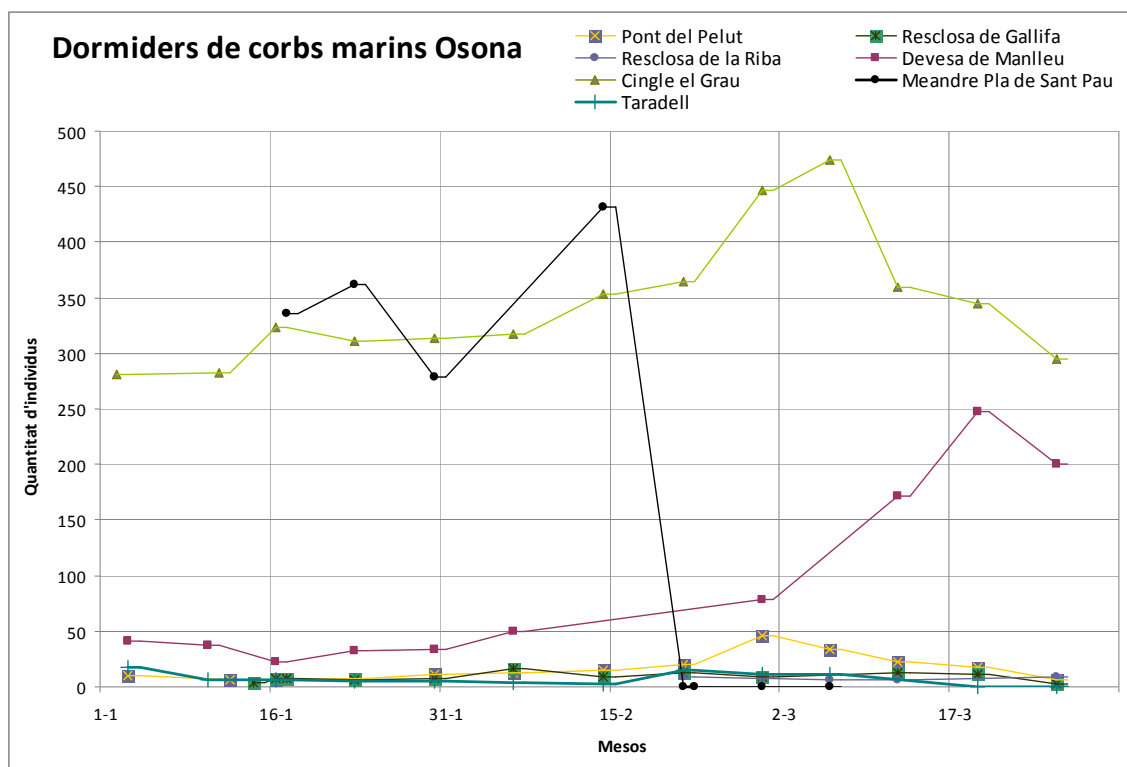

Figura 1. Variació de corbs marins grossos (*Phalacrocorax carbo*) a la joca de l'embassament de Sau des de 2009 fins a 2016. Font: Seguiment del Grup d'Anellament de Calldetenes – Osona (Joan Aymerich).

Enguany, arrel del cens d'ocells hivernants i comptant amb la participació d'un bon nombre de voluntaris, s'ha intentat identificar altres joques d'aquesta espècie a la comarca i fer-ne un seguiment tal i com es fa a la joca del Cingle del Grau.

Des del mes de gener s'han seguit setmanalment les joques del pont del Pelut a Torelló, la resclosa de Gallifa i la resclosa de la Riba, a les Masies de Voltregà, la Devesa de Manlleu, el Cingle del Grau al pantà de Sau i la joca de Taradell.

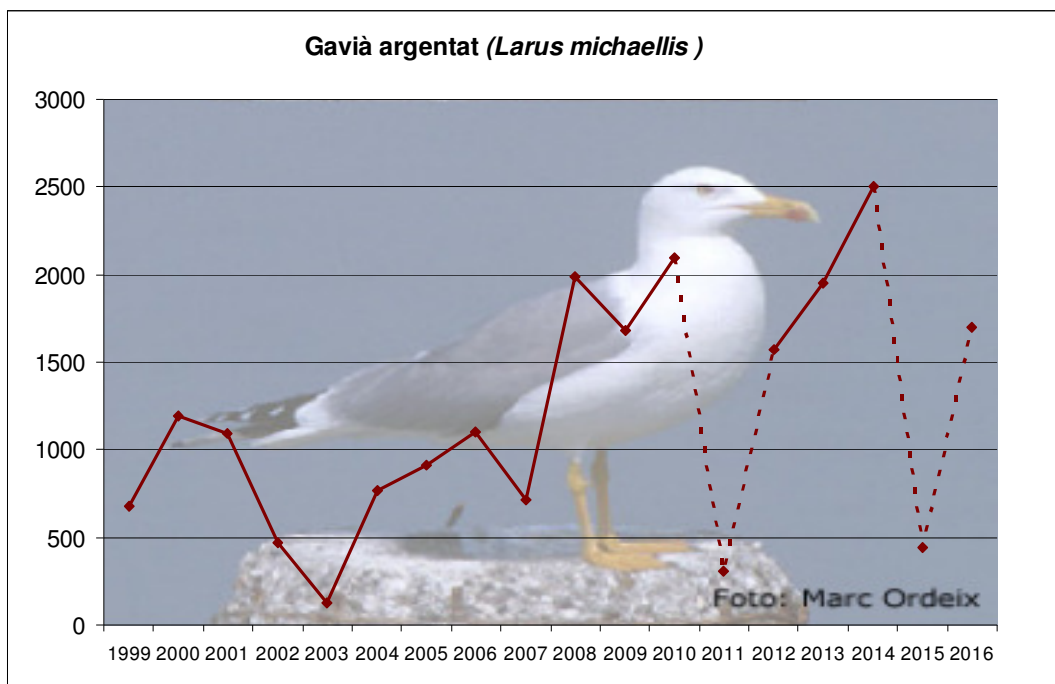
Durant el cens d'hivernants del dia 16 de gener, es van comptabilitzar fins a 651 corbs marins a l'embassament de Sau, aproximadament el doble dels que s'havien anat detectant a la joca principal del Cingle del Grau. Arrel d'això i a partir d'indicis d'aparents de la presència continuada d'aquesta espècie en algun punt de l'embassament de Sau com al meandre del Pla de Sant Pau, es va afegir aquest punt als seguiments. La suma dels exemplars del Cingle del Grau i del meandre del Pla de Sant Pau (324 i 336 respectivament) s'ajustaven més als exemplars detectats durant el dia del cens (651).

Figura 2. Variació de corbs marins grossos (*Phalacrocorax carbo*) a la joca de l'embassament de Sau des de 2009 fins a 2016. Font: Seguiment del Grup d'Anellament de Calldetenes – Osona (Joan Aymerich).

El seguiment d'aquestes joques al llarg de l'hivern pot aportar informació complementària d'aquesta espècie i permet detectar-hi alteracions i/o desplaçaments. Per exemple, la joca del meandre del Pla de Sant Pau va deixar de ser utilitzada després de d'observar-s'hi una barca molt a la vora el dia 21 de febrer de 2016, fet que podia ocasionar algun destorb per als animals. Per altra banda, des que es va "abandonar" aquesta joca, va augmentar progressivament el nombre de corbs marins a les joques del Cingle del Grau i de la Devesa de Manlleu. Això no obstant, caldria verificar aquests moviments a partir d'observació d'individus anellats, per exemple, per poder relacionar aquests canvis en el nombre d'individus entre les diferents joques.

Gavià argentat (*Larus michaellis*): durant el cens de 2016 es van poder comptar, altra vegada, els gavians a la principal joca coneguda de la comarca, a les teulades de la fàbrica de Puigneró a Roda de Ter.

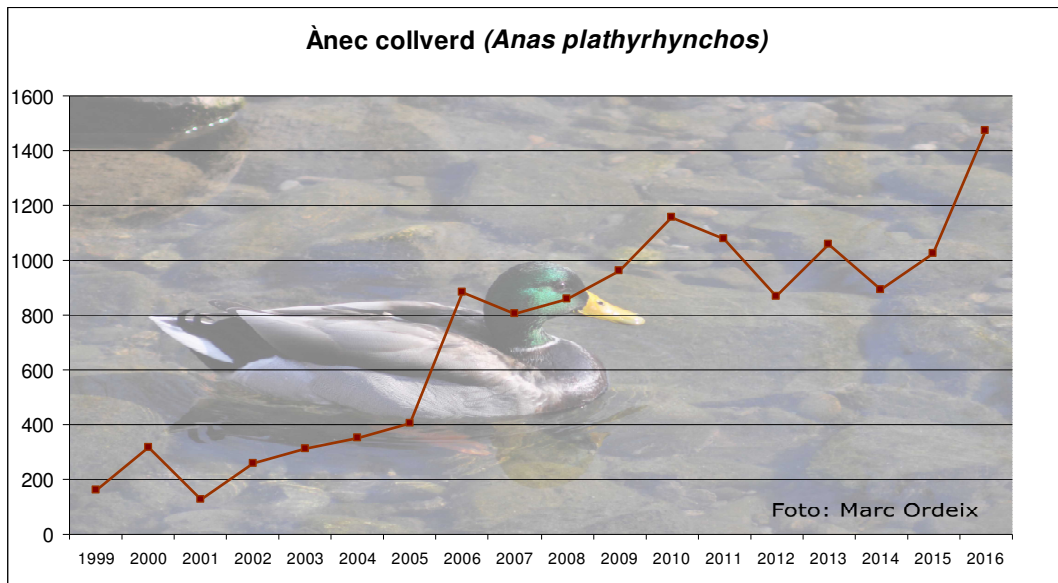
Figura 3. Variació de la població de **gavià argentat** (*Larus michaellis*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter, des de 1999 fins a 2016. Els anys 2011 i 2015 no es tenen dades de la joca principal de gavians a l'Alt Ter.

Enguany, es van comptabilitzar 1700 gavians argentats i 9 gavians foscos en aquesta joca. No obstant, arran del cens es va detectar un moviment curiós d'aquests animals: molts d'ells –uns 1500- es van veure nedant a l'aigua de l'embassament de Sau a l'alçada Salou cap al capvespre. Sembla doncs que es tracta del mateix grup de gavians. No obstant, amb el seguiment de dormidors de corbs marins que es fa des del Grup d'Anellament de Calldetenes – Osona, s'ha observat que, si bé alguna nit l'han passat al mig de l'aigua a Sau, aquest comportament no es repeteix cada nit.

La població de gavià argentat a la comarca ha anat en augment des del 1963 que va ser detectada per primera vegada (*Fauna Vertebrada d'Osona*) fins l'any 2014 que es constata el nombre més elevat d'individus a l'ajocador de Roda de Ter. El nombre de gavians comptats enguany, mostra una lleugera disminució de la població d'aquesta espècie –les dades de 2015 i 2011 no es poden tenir en compte perquè no són dades del dormider-. Aquesta disminució podria ser deguda a les accions que va engegar l'any 2014 l'Ajuntament de Roda de Ter per dispersar aquests ocells arrel de les queixes dels veïns pel soroll i la brutícia que generen (Ei9Nou, 12 de febrer de 2016). Al 2016 es vol ampliar aquestes accions per dispersar completament aquests ocells. Si això es dugués a terme, s'haurà de veure com evoluciona la població a la comarca els propers anys.

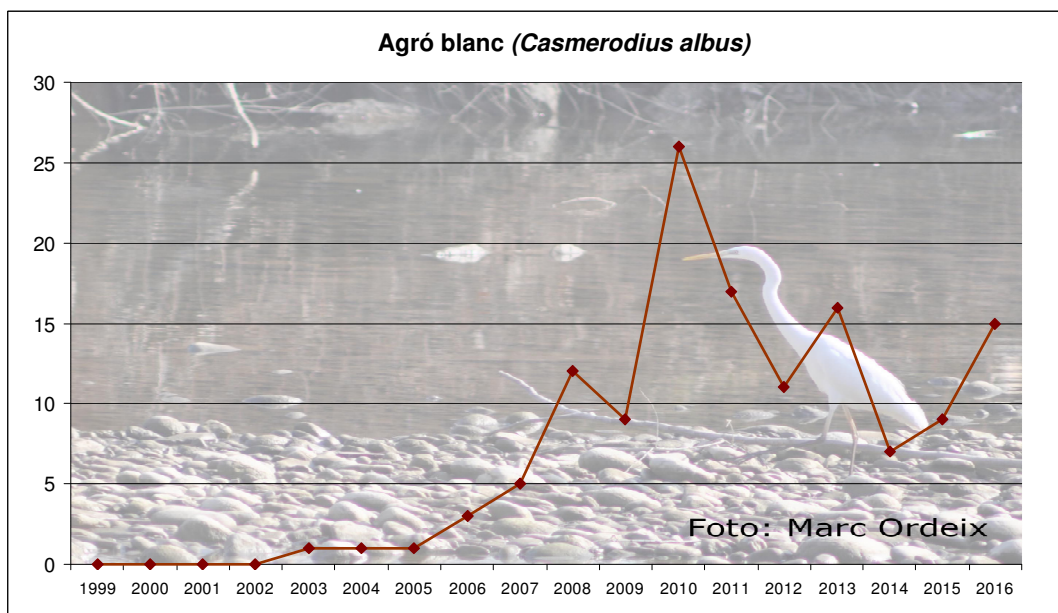
Ànec collverd (*Anas platyrhynchos*): la població d'ànecs està, en general, molt lligada als nuclis urbans –els grups més nombrosos es continuen detectant a Ripoll, Sant Quirze, la Gleba, Manlleu i Roda de Ter-. Els darrers 15 anys aquesta espècie ha mantingut una tendència a l'alça, malgrat que des de 2012 semblava que s'estabilitzava. Enguany però, s'ha detectat un augment important d'individus, degut, sobretot, a l'increment detectat als nuclis de Roda de Ter i Manlleu que han passat de 187 a 248 exemplars a Manlleu i de 13 a 134 al tram de Roda de Ter. El 2016, a l'Alt Ter, es van comptabilitzar 1473 ànecs de collverd, un nombre molt superior al dels anys anteriors.

Figura 4. Variació de la població d'ànec collverd (*Anas platyrhynchos*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter, des de 1999 fins a 2016.

Agró blanc (*Casmerodius albus*): els darrers anys ha mostrat una expansió notable al conjunt d'Europa i també al nostre país.

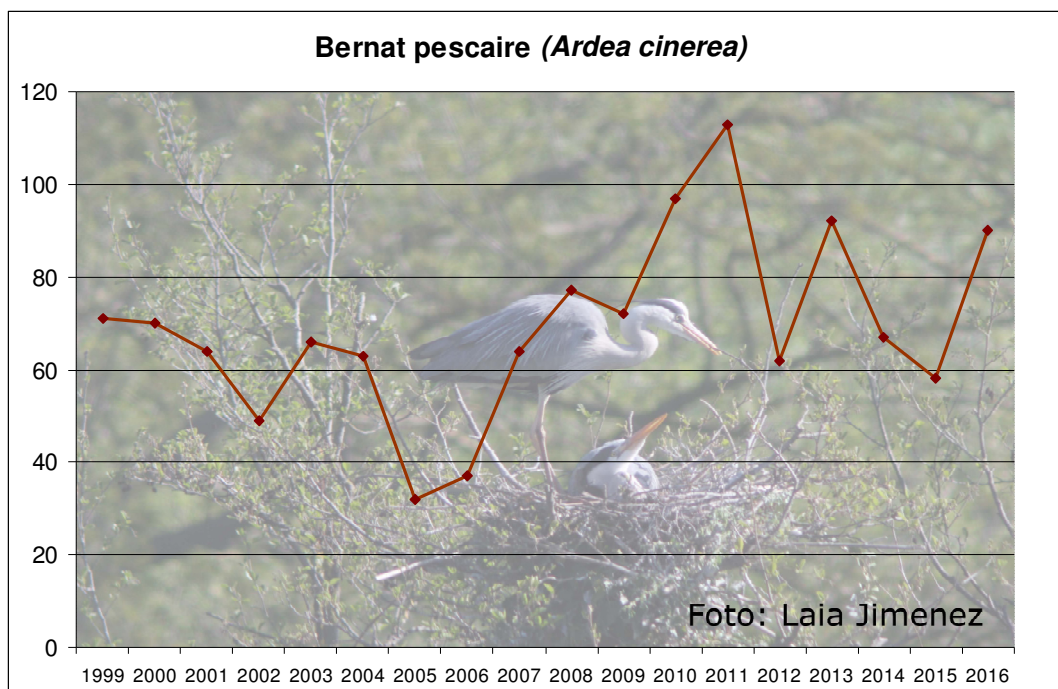

Figura 5. Variació de la població d'agró blanc (*Casmerodius albus*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter, des de 1999 fins a 2016.

Cens d'ocells aquàtics hivernants de la conca de l'Alt Ter (el Ripollès, Osona i la Selva).
16 de gener de 2016

Durant el cens del dia 16 de gener es van comptabilitzar 6 exemplars d'agró blanc al llarg del recorregut de cens. No obstant, es pren com a dada el recompte dels dormidors localitzats al llarg de l'hivern, per a aquesta espècie, concretament dos: al desguàs del canal de Can Riba, aigua avall de l'Illa de Gallifa, les Masies de Voltregà i a la Devesa de Manlleu. El dia del cens es van comptabilitzar 6 agrons a Gallifa, 7 a la Devesa i 2 a la joca d'Orís. Així doncs, es constata la consolidació com a hivernant d'aquesta espècie a la comarca.

Bernat pescaire (*Ardea cinerea*): el bernat pescaire és l'ardeid més estès a l'hivern en aquesta àrea; hi és present tant durant l'hivern com els mesos de primavera i estiu, ja com a nidificant. Com en el cas de l'agró blanc i altres ardeids, el bernat pescaire va presentar una certa davallada del nombre d'exemplars hivernants detectats els anys 2012 i 2014. Enguany però, s'han comptat fins a 90 bernats pescaires, xifres molt semblants a les de l'any 2013.

Figura 6. Variació de la població de bernat pescaire (*Ardea cinerea*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter, des de 1999 fins a 2016.

Aquesta espècie, però, a l'hivern també abunda enmig dels camps i algun any podrien haver estat infravalorats. Per tal de comptabilitzar els individus reals que hi ha a la comarca, seria bo controlar-ne les joques, com s'han fet enguany amb els agrons, els gavians i els corbs marins.

Esplugabous (*Bubulcus ibis*): aquest ardeid, present a la plana de Vic des dels anys 1990, ha oscil·lat, en general, entre els 15 i els 50 exemplars hivernants. L'hivern d'enguany -2015-2016- s'han anat seguint un grup molt nombrós d'esplugabous que s'ajocaven als arbres de ribera del riu Ter a Manlleu (vegeu imatge superior Figura 7), a l'entorn de la resclosa sota el pont nou de Roda de Ter i, els dies del cens, a les instal·lacions de l'Estació Depuradora d'Aigües Residuals de Vic (vegeu imatge inferior Figura 7). Al recompte dels ajocadors es van arribar a comptar fins a 223 individus el 21 d'octubre de 2015—la gran majoria esplugabous, si bé hi havia algun martinet blanc—. La setmana del cens es van comptar 126 individus a l'EDAR de Vic (8 de gener de 2016).

Taula 1. Variació dels dormidors d'esplugabous (*Bubulcus ibis*) a Osona entre octubre de 2015 i gener de 2016.

Data	Lloc / ajocador	Recompte d'esplugabous
21 octubre de 2015	Riu Ter a Manlleu, Passeig del Ter	223 entre esplugabous i martinets
23 octubre de 2015	Roda de Ter	120 esplugabous
26 octubre de 2015	Riu Ter a Manlleu, Passeig del Ter	165 esplugabous
27 octubre de 2015	Riu Ter a Manlleu, Passeig del Ter	170 esplugabous + 20 martinets
18 novembre de 2015	Riu Ter a Manlleu, Passeig del Ter	185 esplugabous
27 novembre de 2015	Resclosa de Roda de Ter	130 esplugabous
8 gener de 2016	EDAR Vic	126 esplugabous

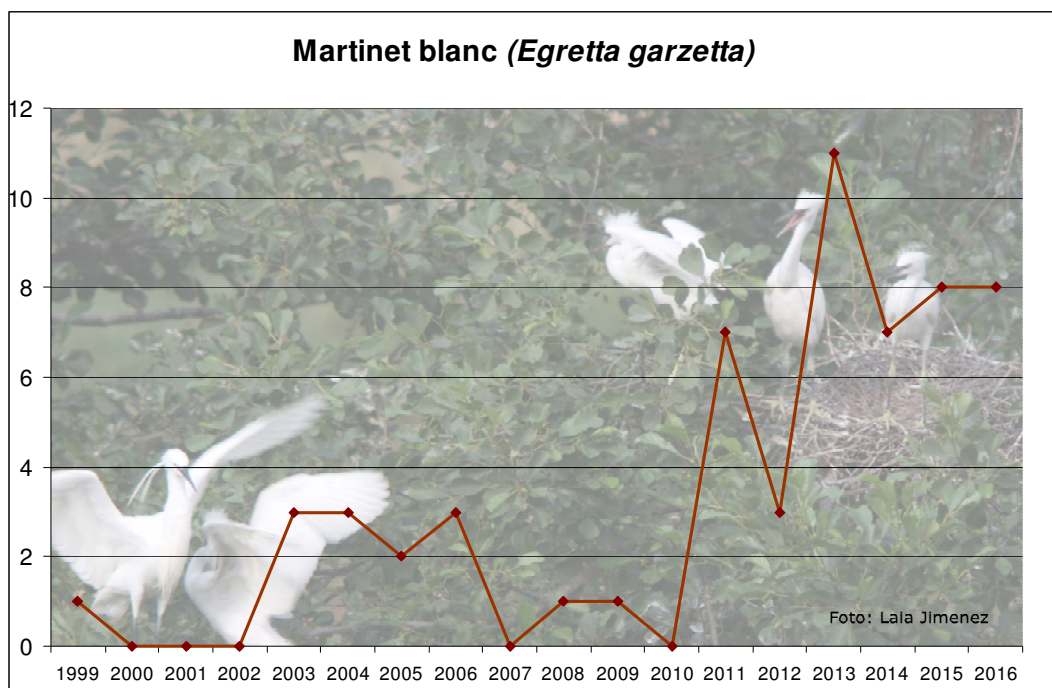
Si bé el seguiment dels ajocadors durant l'hivern va constatar la presència d'un gran nombre d'esplugabous hivernants a la comarca, durant el cens no se'n va veure cap a l'entorn del riu Ter. Només se n'ha comptat 5 exemplars al dormider de corbs marins de la Devesa de Manlleu.

Figura 7. Esplugabous (*Bubulcus ibis*) al riu Ter a Manlleu el 21 d'octubre de 2015 –imatge superior–; i a l'EDAR de Vic el 19 de gener de 2016 –imatge inferior–.

Martinet blanc (*Egretta garzetta*): és poc abundant a l'hivern al conjunt de l'Alt Ter, en canvi, augmenta notablement com a nidificant. La seva població oscil·lava entre 1 i 3 exemplars fins a l'any 2010. Des del 2011, sembla que la seva tendència és anar en augment, amb un màxim d'11 individus l'any 2013. Tal com s'ha descrit per als esplugabous, si bé el dia del cens se'n van comptabilitzar únicament 8 individus – comptats als dormidors d'Orís i Gallifa, a les Masies de Voltregà-, se'n van arribar a

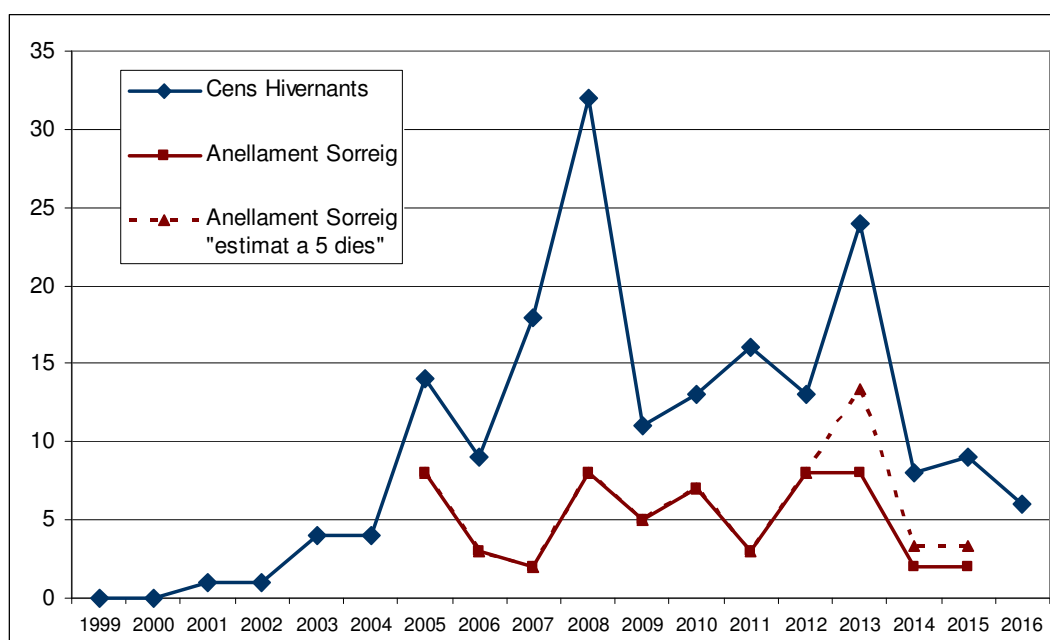
comptar una vintena l'octubre de 2015 a la joca conjunta amb els esplugabous del Passeig del Ter de Manlleu.

Figura 8. Variació de la població de martinet blanc (*Egretta garzetta*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter, des de 1999 fins a 2016.

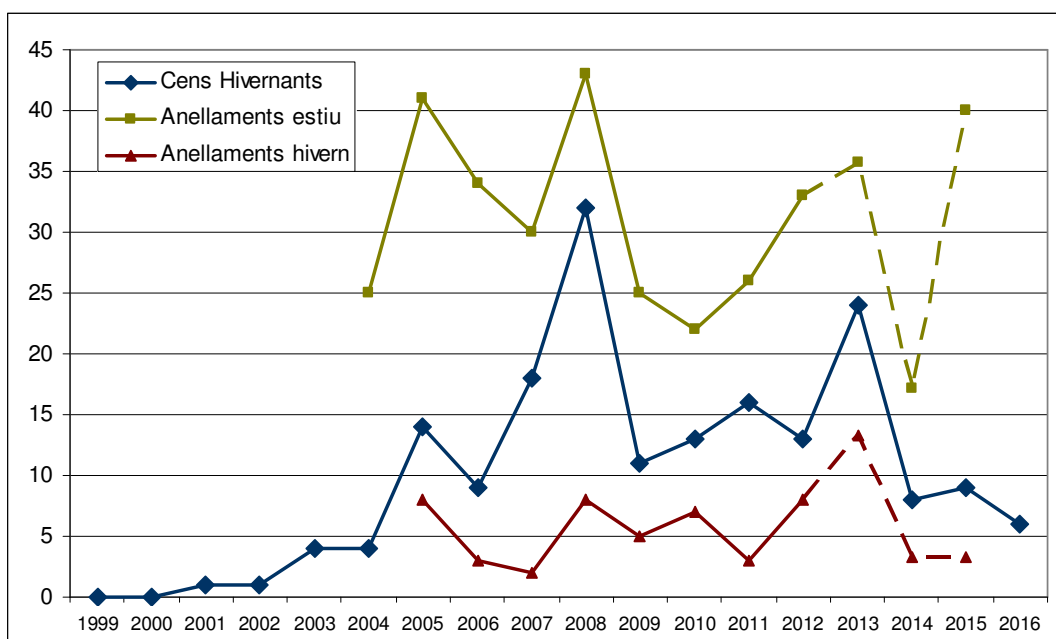
En termes generals, les diverses espècies d'ocells ardeids –agró blanc, bernat pescaire, martinet blanc i esplugabous- observades durant aquest cens hivernal, així com d'altres clarament hivernants, com el corb marí gros, han descrit una fluctuació semblant els darrers anys, amb un descens del nombre d'individus els anys 2012 i 2014 i un augment lleuger el 2013. Aquesta fluctuació, observada en diverses espècies, podria ser deguda a les diferències interanuals dels hiverns a les zones de procedència, majoritàriament al nord d'Europa. No obstant, també s'ha constatat una alteració important del nombre d'ocells ardeids detectats al llarg del recorregut el dia del cens i del recompte dels dormider. S'evidencia, per tant, que per estimar la població real d'hivernants d'aquestes espècies a la comarca l'ideal és, com ja es venia fent per als corbs marins grossos, portar un control exhaustiu dels dormiders que, en alguns casos –com s'ha observat per als esplugabous i martinets blancs- poden ser canviants al llarg de l'hivern.

Blauet (*Alcedo atthis*): és present a l'Alt Ter tant a hivern com a l'estiu. D'uns anys ençà, la millora de la qualitat de l'aigua dels rius i l'augment de l'abundància de peixos han propiciat l'augment de la població d'aquest ocell piscívor. El gener de 2016 se'n van observar únicament 6, un valor lleugerament inferior als anys 2014 i 2015. Aquests valors són els més baixos dels darrers 10 anys. No obstant, s'han consultat les dades d'anellament del programa *Sylvia* al riu Ter a l'alçada de la desembocadura del Sorreig, del qual es disposa de dades des de l'any 2004 –dades cedides pel Grup d'Anellament de Calldetenes - Osona-. Aquestes dades evidencien una variabilitat força important en el nombre de captures d'aquesta espècie. No obstant, si es té en compte el nombre de dies d'anellament per campanya -5 jornades cada hivern entre 2004 i 2012 i 3 des de 2013- no hi ha una tendència a la baixa els darrers anys i la capturabilitat es manté més o menys constant. Així doncs, no es pot descartar que la fluctuació sigui natural, deguda a factors climàtics –que condicionin la població de migrants hivernants- o a una variabilitat poblacional pròpia de l'espècie.

Figura 9. Variació de la població de blauet (*Alcedo atthis*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter des de 1999 fins a 2016 –línia blava-, i les dades d'anellament a l'hivern del GACO des de 2005 fins a 2015 –línia vermella-. La línia discontinua estima les captures que s'haurien obtingut amb els mateixos dies d'anellament –fins al 2012: 10 jornades a l'estiu i 5 a l'hivern, des de 2013: 7 jornades d'estiu i 3 d'hivern-.

Amb aquestes dades s'observa una variabilitat semblant entre el cens d'ocells hivernants i l'anellament, amb pics més o menys destacables els anys 2008 i 2013. D'altra banda, si hi afegim les dades d'anellament de la campanya d'estiu, s'observen els mateixos pics màxims els anys esmentats –l'any que es detecta un nombre de blauets més gran a l'hivern, l'estiu del mateix any se n'agafen més a les campanyes d'anellament-. Això però, no ens aporta, per si sol, informació sobre les possibles causes d'aquestes fluctuacions.

Figura 10. Variació de la població de blauet (*Alcedo atthis*) detectada al cens d'ocells aquàtics hivernants de l'Alt Ter des de 1999 fins a 2016 –línia blava-, dades d'anellament a l'hivern del GACO des de 2005 fins a 2015 –línia vermella- i a l'estiu –línia verda-. La línia discontinua estima les captures que s'haurien obtingut amb els mateixos dies d'anellament –fins al 2012: 10 jornades a l'estiu i 5 a l'hivern, des de 2013: 7 jornades d'estiu i 3 d'hivern-.

Finalment, enguany caldria fer esment a les 2 oques vulgars (*Anser anser*) observades al Ter al meandre del Gelabert i als 9 gavians foscos (*Larus fuscus*) vistos juntament amb els gavians al dormidor de Roda de Ter.

Resumidament, el nombre d'ocells aquàtics hivernants censats el gener de 2016, un total de 7.511, va ser força superior a l'any anterior, degut bàsicament al recompte dels gavians argentats, que al 2015 no van poder ser controlats a la seva gran joca, com enguany.

Manlleu, abril de 2016

Laia Jiménez Saldaña
Marc Ordeix i Rigo
cerm@museudelter.cat

Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis - Museu del Ter
Passeig del Ter, 2. 08560 Manlleu (Osona)
TEL: 93 851 51 76.
www.museudelter.cat